

EKSPERTYZA PRZYRODNICZA

Dotyczy planowanych prac remontowych 11 obiektów w projektowanym Parku Grzegórzeckim dz. nr 173/18, 173/19, 173/20 obr. 17 Śródmieście w Krakowie

1. Wprowadzenie

Niniejszą ekspertyzę sporządzono w związku z pracami remontowymi, planowanymi przez Zarząd Zieleni Miejskiej w Krakowie, dotyczącymi 11 obiektów - nieużytkowanych, zrujnowanych, dawnych budynków magazynowych, biurowych, garażowych, schronów – znajdujących się na dz. nr 173/18, 173/19, 173/20 obr. 17 Śródmieście w Krakowie, na terenie projektowanego Parku Grzegórzeckiego.

Celem ekspertyzy jest opisanie walorów przyrodniczych związanych z przedmiotowymi obiektami (gatunków, siedlisk, ostoi itp. podlegających ochronie prawnej, ze szczególnym zwróceniem uwagi na ptaki i nietoperze), a także sformułowanie wskazań dla prac remontowych, dzięki którym prace przeprowadzone zostaną bez szkód dla lokalnego ekosystemu, zgodnie z wiedzą przyrodniczą i dobrymi praktykami przyrodniczymi, a także zgodnie z przepisami z zakresu ochrony przyrody – w szczególności z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tj. Dz. U. z 2020 r. ze zm.), rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. poz. 1409), rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz. U. poz. 1408), oraz rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną (Dz. U. poz. 2183).

W celu zgromadzenia informacji dla sporządzenia niniejszej ekspertyzy, w okresie 20 lipca 2020 r. – 10 listopada 2020 r. przeprowadzono na miejscu szereg wizji terenowych.

Na potrzeby niniejszej ekspertyzy wykorzystano także znajomość biologii organizmów, związanych z tego typu ekosystemami, znajomość przedmiotowego terenu i jego otoczenia, znajomość dobrych praktyk

przyrodniczych oraz znajomość stosownych przepisów z zakresu ochrony przyrody.

Charakter terenu, jak również pora roku i warunki pogodowe umożliwiały uzyskanie podczas wizji pełnej, wyczerpującej wiedzy przyrodniczej na przedmiotowy temat.

2. Lokalizacja i charakterystyka

Planowany Park Grzegórzecki położony jest w rejonie ul. Skrzatów w Krakowie. Obejmuje obszar około 5 ha, będący dawnym terenem wojskowym. Obecnie teren ten jest gęsto zadrzewiony i zakrzewiony. Jednym z boków graniczy z wałem przeciwpowodziowym i bulwarami wiślanymi. Sąsiedztwo Wisły i charakter terenu – rozległego, trudno dostępnego obszaru zieleni, która przez długi czas pozostawiona była procesom naturalnej sukcesji, wpływa na atrakcyjność przyrodniczą terenu.

Od niedawna obszar ten jest udostępniony mieszkańcom, przed ostatecznym oddaniem parku planowany jest jeszcze szereg prac.

W ramach planowanych prac przeprowadzone zostaną m.in. remonty 11 obiektów, znajdujących się na przedmiotowym terenie, dla których sporządzona została niniejsza ekspertyza:

Lp.	Jedn. ewid.	Obręb	Nr działki	Pow. użytk. bud. (m2)	Ilość kondygnacji	Nr decyzji konserwatorskiej / Nr rejestru	Funkcja użytkowa	Stan
1	2	3	4	6	7	8	9	10
1	Śródmieście	17	173/18	71	1		budynek nieużytkowany - magazynowy	Zły stan techniczny
2				264	1	wpisany do ewidencji zabytków	budynek nieużytkowany - magazynowy, obiekt nr 35	Zły stan techniczny
3	Śródmieście	17	173/19	67	1	wpisany do ewidencji zabytków	budynek nieużytkowany - magazynowy, bunkier obiekt nr 33	Zły stan techniczny
4				217	1	wpisany do ewidencji zabytków	budynek nieużytkowany - biurowy, obiekt nr 34	Zły stan techniczny

5				71	1	wpisany do ewidencji zabytków	budynek nieużytkowany - magazynowy, bunkier obiekt nr 32	Zły stan techniczny
6				71	1	wpisany do ewidencji zabytków	budynek nieużytkowany - magazynowy, bunkier obiekt nr 7	Zły stan techniczny
7				167	1		budynek nieużytkowany - magazynowy	Zły stan techniczny
8				31	1	wpisany do ewidencji zabytków	budynek nieużytkowany - magazynowy, schron obiekt nr 59	Zły stan techniczny, wyłączony z eksploatacji
9				656	1	wpisany do ewidencji zabytków	budynek nieużytkowany - magazynowy obiekt nr 31	Zły stan techniczny
10				315	1	wpisany do ewidencji zabytków	budynek nieużytkowany - wiata garażowa, obiekt nr 46	Zły stan techniczny
11	Śródmieście	17	173/20	1 213,50	1	wpisany do ewidencji zabytków	budynek nieużytkowany - garaż, obiekt nr 36	Zły stan techniczny

3. Ustalenia

Teren projektowanego Parku Grzegórzeckiego jest bardzo interesujący przyrodniczo. Bezpośrednia bliskość rzeki Wisły, korytarz ekologiczny istotny nie tylko w skali kraju, ale także Europy, sąsiedztwo rozległych terenów zieleni, a także pozostawienie przez lata w formie „oazy”, do której dostęp ludzi był ograniczony – wszystko to skutkuje znaczną różnorodnością gatunkową.

3.1. Ustalenia dotyczące obszaru

Poniższe ustalenia, zamieszczone w niniejszym dziale: „3.1. Ustalenia dotyczące obszaru” - nie dotyczą bezpośrednio przedmiotu ekspertyzy, który stanowi 11 budynków, wymienionych w powyższej tabeli. Należy jednak wspomnieć o nich, jako istotnych w perspektywie planów zagospodarowania parkowego, aby wziąć je pod uwagę w przyszłości.

Zdecydowana większość bioróżnorodności obszaru związana jest - czy też determinowana - przez zielen, a dokładnie przez dużą ilość starych, niekiedy dziuplastych drzew wielu gatunków, oraz przez gęsty podszyt i obfite runo – warstwy roślinne rzadkie na terenach miejskich (fot. 1). Od dawna wskazywano już w opracowaniach faunistycznych spadek liczebności, a nawet zanikanie na terenie Krakowa gatunków ptaków, które związane są z gęstym, niedostępnym runem i gęstymi krzewami, takich jak np. pokrzewki *Sylvia* sp., strzyżyk *Troglodytes troglodytes* czy rudzik *Erithacus rubecula*. Przedmiotowy teren, o gęstej, niedostępnej i mało penetrowanej przez ludzi i psy zieleni, jest przykładem takich zanikających w Krakowie siedlisk – dzięki temu, przy okazji prowadzonych prac, na przedmiotowym terenie obserwowano strzyżyki, muchołówki szare *Muscicapa striata*, parę zaganiaczy *Hippolais icterina*, a także lęg kapturki *Sylvia atricapilla*.

Podczas zagospodarowywania terenu parku w przyszłości należy pozostawić jak największe obszary w formie obecnej – jako obszary nieudostępnione, o gęstej warstwie krzewów i bujnym runie, ograniczających penetrację przez ludzi i psy, tworzących miejsca lęgów i schronienie szeregowi gatunków ptaków czy jeżom (również obserwowanym na przedmiotowym terenie).

Istotnym czynnikiem jest również obecność zbiornika przeciwpożarowego. Choć nie obserwowano rozrodu płazów (zbiornik również nie był przedmiotem ekspertyzy), spotykane na przedmiotowym terenie ropuchy szare mogą wykorzystywać go do rozrodu. Z powyższych względów wskazane jest w przyszłości utrzymanie zbiornika w takim stanie, aby był on przydatny dla rozrodu płazów. Należy także zapewnić płazom dostęp do zbiornika (np. poprzez ogrodzenie ażurowe, z odpowiedniej wysokości prześwitami pomiędzy ziemią a dolną krawędzią ogrodzenia) oraz umożliwić swobodne wchodzenie i wychodzenie ze zbiornika (obecnie jego brzegi są dość strome, a ich pokonanie przez większe, cięższe osobniki mogłoby być utrudnione).

Istotną obserwacją, wskazującą na konieczność przeprowadzenia w przyszłości, przed zagospodarowaniem terenów zieleni w formie parku, obserwacji herpetologicznych, jest pojedyncze stwierdzenie na przedmiotowym terenie jaszczurki zwinki *Lacerta agilis*. Jaszczurka zaobserwowana była na skraju przedmiotowego terenu, na przyległym do przyszłego parku stoku wału przeciwpowodziowego Wisły. Ze względu na

rzadkość tego gatunku i jego wycofywanie się z obszaru Krakowa, warto byłoby w przyszłości ustalić, czy była to obserwacja pojedyncza i przypadkowa, czy też w rejonie tym bytuje populacja zwinki.

W uzupełnieniu powyższych uwag, odnoszących się do terenu zieleni, otaczającego przedmiotowe budynki, należy wskazać także potrzebę zwalczania gatunków obcych, występujących inwazyjnie – winobluszcza, oraz ślinika luzytańskiego (np. poprzez zbiór na przełomie lata i jesieni osobników żerujących pod drzewami owocowymi).

3.2. Ustalenia dotyczące budynków

Na przedmiotowych 11 budynkach, czyli zasadniczym przedmiocie ekspertyzy (jak również na całym terenie projektowanego parku), nie stwierdzono roślin ani grzybów podlegających ochronie gatunkowej.

Większość budynków, znajdujących się na terenie projektowanego Parku Grzegórzeckiego, nie stanowi siedlisk ani ostoj odpowiednich dla bytowania chronionych gatunków zwierząt. Są to przeważnie budynki w znacznym stopniu zrujnowane, otwarte (na skutek uszkodzeń, lub dodatkowo także ze swojej natury, np. jako wiaty garażowe), o silnie uszkodzonych lub zawalonych dachach, niekorzystnych warunkach termicznych, penetrowane przez wodę.

Na budynkach stwierdzono dwa, opisane poniżej przypadki gniazdowania, dotyczące dwóch gatunków – kosa *Turdus merula* i bogatki *Parus major*.

Ze względu na stan i charakter przedmiotowych budynków (pozbawionych np. otworów i innych specyficznych, odpowiednich dla ptaków miejsc) nie stanowią one siedlisk czy ostoj chronionych gatunków ptaków. Gniazdowanie ptaków na przedmiotowych budynkach ma charakter przypadkowy.

Dobrze ilustrującym to przykładem jest gniazdo kosa *Turdus merula*, stwierdzone na wymienionym w powyższej tabeli budynku nr 31 – dawnym obiekcie magazynowym (fot. nr 2). Gniazdo znajdowało się na wystającej na zewnątrz belce konstrukcyjnej. Zasadniczo kosy wybierają na założenie gniazd inne miejsca – krzewy i niżej położone konary oraz rozwidlenia drzew, w tym jednak wypadku zdecydowały się na miejsce nieco nietypowe.

Ponadto na budynku stwierdzono jeszcze jeden lęg – sikory bogatki *Parus major*, mający miejsce w otworze w metalowym, konstrukcyjnym elemencie w górnej części bud. nr 46 (wymieniona w powyższej tabeli wiata garażowa, fot. nr 3).

W obu przypadkach, zarówno kosa jak i bogatki, dla obu gatunków nie są to typowe miejsca lęgowe i oba gatunki znajdują odpowiednią ilość dogodniejszych miejsc lęgowych na terenach zieleni, otaczających budynki.

Jak już wspomniano, poza ww. przypadkami nie stwierdzono więcej lęgów ptaków na budynkach.

Jednak wobec dużej różnorodności i liczebności ptaków na terenach zieleni, otaczających przedmiotowe budynki, nie można wykluczyć sporadycznego pojawiania się lęgów na budynkach w przyszłości (zwłaszcza, że w sąsiedztwie obserwowane były np. muchołówki szare, które niekiedy zakładają gniazda na budynkach i konstrukcjach zbudowanych przez człowieka). M.in. z tych względów w dalszej części ekspertyzy – „4. Zalecenia” - wskazano na konieczność prowadzenia prac remontowych pod nadzorem przyrodniczym. Ze względu na opisany, przypadkowy charakter zasiedlania budynków przez ptaki, znajdujące dużo lepsze warunki lęgów i bytowania na przyległych terenach zieleni, a także ze względu na charakter budynków – pozbawionych typowych, „ptasich” otworów i innych miejsc, nie ma jednak konieczności wykonywania rekompensaty przyrodniczej w tym zakresie, żaden bowiem z budynków nie stanowi siedliska ani ostoji chronionych gatunków ptaków, w związku z czym remontu nie należy traktować jako naruszenia zakazów w zakresie dotyczącym ptaków.

Spośród gatunków zwierząt, podlegających ochronie gatunkowej, które mogą być związane z przedmiotowymi budynkami, można potencjalnie wymienić nietoperze.

Obserwacje i nasłuch, prowadzone podczas wizji w terenie, wykazały na przedmiotowym terenie i w jego sąsiedztwie liczne osobniki nietoperzy Chiroptera, w tym m.in. prawdopodobnie z rodzajów borowiec *Nyctalus* sp., karlik *Pipistrellus* oraz mroczki *Eptesicus* sp.

Najważniejszymi elementami środowiska, sprzyjającymi bytowaniu, rozrodowi i zimowaniu nietoperzy na terenie planowanego Parku Grzegórzeckiego jest bliskość Wisły, rozległe, nadwodne tereny zieleni i duża ilość wiekowych drzew, w tym drzew dziuplastych, o załomach grubej kory itp.

Zdecydowana większość budynków ze względu na swój charakter – otwartych, zniszczonych wiat i magazynów, jak również podziemnych schronów, nie posiadających właściwych schronień i nie mających odpowiednich warunków termicznych i wilgotnościowych – nie oferuje schronień odpowiednich dla bytowania, rozrodu i zimowania nietoperzy (fot. nr 4 i 5).

Jako potencjalne miejsca bytowania nietoperzy, stanowiące ostoję w rozumieniu art. 5 pkt 12 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, należy wskazać budynki nr 35 i 32 – nie stwierdzono wprowadzenia bytowania, rozrodu czy zimowania nietoperzy w ich obrębie, lecz potencjalnie jest to możliwe.

Budynek nr 35 to budynek magazynowy (fot. nr 6 i 7). Potencjalne miejsca rozrodu (a być może także zimowania nietoperzy) znajdują się w obrębie stropu budynku. Dostęp do tej części budynku jest zamknięty, jednak możliwe jest potencjalne dostawanie się nietoperzy przez szczeliny przy płytach, zamykających otwory.

Budynek nr 32 to budynek magazynowy, bunkier, częściowo znajdujący się pod ziemią. Możliwe jest potencjalne dostawanie się nietoperzy do części podziemnej przez rozmaite szczeliny (fot. nr 8).

4. Podsumowanie

1. Na przedmiotowych, przeznaczonych do remontu budynkach stwierdzono sporadyczne lęgi chronionych gatunków ptaków. Lęgi takie prawdopodobne są także w kolejnych sezonach.

2. Przeznaczone do remontu budynki nr 35 i 32 mogą stanowić ostoję – potencjalne miejsce bytowania nietoperzy.

3. Podstawowe, najbardziej istotne uwarunkowania przyrodnicze na terenie projektowanego Parku Grzegórzeckiego związane są z zielenią i jej charakterem – dużą ilością starych, dziuplastych drzew, z gęstą warstwą krzewów i bujnym runem – a także ze zbiornikiem przeciwpożarowym i dotychczasową niedostępnością terenu.

Prace remontowe będą musiały wiązać się z częściową przynajmniej ingerencją w zielen, otaczającą budynki.

5. Zalecenia

1. Prace remontowe budynków należy prowadzić pod nadzorem przyrodniczym – zarówno ze względu na możliwe lęgi ptaków na budynkach, jak i ze względu na ww. potencjalne bytowanie w budynkach nietoperzy, a także ze względu na fakt, że prace remontowe będą wiązać się z ingerencją w zielen, otaczającą budynki.
2. Ingerencję w zielen podczas prac remontowych należy ograniczyć do niezbędnego minimum.
3. Należy wystąpić do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie o wydanie decyzji zezwalającej na odstępstwa od zakazów obowiązujących w stosunku do podlegających ochronie gatunków ptaków gatunków takich jak kos *Turdus merula*, bogatka *Parus major*, muchołówka szara *Muscicapa striata*, kapturka *Sylvia atricapilla*, strzyżyk *Troglodytes troglodytes*, zaganiacz *Hippolais icterina* oraz podlegających ochronie nietoperzy, w zakresie umyślnego płoszenia i niepokojenia, a także w zakresie niszczenia podczas remontu budynków nr 35 i 32 potencjalnych ostoi nietoperzy. Ponieważ zgodnie z przepisami ochrony przyrody czynności te objęte są zakazem, zgodnie z art. 56 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tj. Dz. U. z 2020 r. ze zm.), należy zwrócić się do właściwego w tej sprawie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie o wydanie decyzji zezwalającej na odstępstwo od zakazów.
4. W ramach rekompensaty przyrodniczej zaleca się udostępnienie stropu budynku nr 35 oraz podziemnej części bunkra nr 32 nietoperzom. Należy przeznaczyć te części budynków nietoperzom, umożliwiając im dostęp do tych części budynków, zabezpieczając je przed dostępem np. ludzi i stwarzając odpowiednie warunki termiczne i wilgotnościowe.

Sporządził
mgr inż. Przemysław Barszcz

Wybrana dokumentacja fotograficzna

Fot. 1. Podstawowym elementem przyrodniczym, warunkującym bioróżnorodność terenu, jest bujna, częściowo niedostępna zielen: dziuplaste drzewa, gęste krzewy i bujne runo.

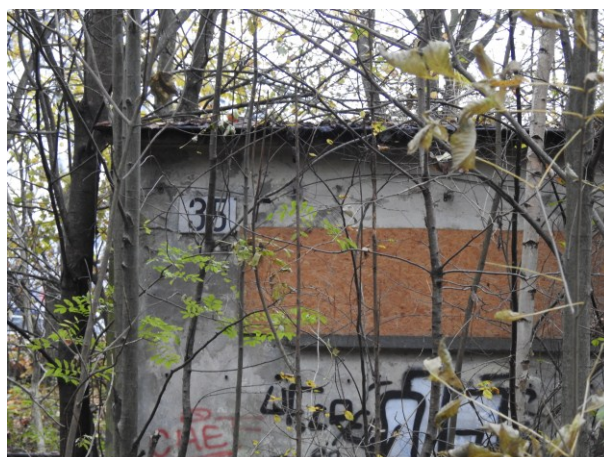
Fot. 2. Gniazdo kosa na zewnętrznej, konstrukcyjnej belce bud. nr 31.

Fot. 3. Wiata nr 46 – w otworze w metalowym elemencie w górnej części budynku stwierdzono nietypowy lęg sikory bogatki.

Fot. 4 i 5. Większość budynków (na fot. budynki nr 7 i nr 31), poza sporadycznie możliwymi przypadkami nie oferuje możliwości bytowania, lęgów, rozrodu, zimowania itp. ptaków i nietoperzy, ze względu na otwarty charakter, penetrację przez wodę, niekorzystne warunki termiczne i wilgotnościowe.

Fot. 6 i 7 – potencjalną ostoją nietoperzy jest zamknięty za pomocą płyt strop bud. nr 35.

Fot. 8 – potencjalną ostoją nietoperzy jest także podziemna część bud. nr 32.